

knih ich právoplatným majiteľom,“ veľavravne hlásal titulok a ja som mala sto chutí zakričať na muža na obrázku, že to ja som tá právoplatná majiteľka knihy, ktorú drží v rukách – vyblednutého, v koži viazaného zväzku s olupujúcim sa pravým dolným okrajom a s pozláteným chrbtom –, s názvom *Epitres et Evangelies*. Patrila mne, mne a Réymymu – mužovi, ktorý zahynul už veľmi dávno a na ktorého existenciu som si po skončení vojny prisahala navždy zabudnúť.

Napriek najlepším predsavzatiam som však na neho v ten týždeň opäť myslela. Na druhý deň, ôsmeho mája, mal celý svet oslavovať Deň Európy – šesťdesiate výročie veľkého víťazstva. Popri všadeprítomných mladých reportéroch slávnostne prednášajúcich o vojne, akoby ju niekedy vôbec mali šancu pochopiť, určite nebudem mať možnosť zároveň nemyslieť na Rémyho, na čas, ktorý sme vtedy strávili spolu, na všetkých ľudí, ktorých sme zachránili, i na to, ako to napokon dopadlo.

Hoci mi môj syn hovorieval, aká som požehnaná, že mám vo svojom veku myseľ stále ostrú ako britva, bolo aj toto požehnanie, ako napokon mnoho iných, dvojsečnou zbraňou.

Väčšinu času som túžila jednoducho zabudnúť.

Rýchlo som odohnala neželané myšlienky na Rémyho a opätovne som upriamila pozornosť na článok v novinách. Muž na fotografii bol Otto Kühn, knihovník v Zentral- und Landesbibliothek v Berlíne. Jeho celoživotnou misiou sa stalo vrátenie kníh, ktoré počas druhej svetovej vojny ukoristili nacisti, ich právoplatným majiteľom. V jeho zbierke sa podľa všetkého nachádzalo viac ako milión takých exemplárov, ale tá, ktorú na fotografii držal v rukách – moja kniha –, bola jedinou, ktorá mu v noci nedala spávať.

„Táto kniha náboženských textov,“ povedal Kühn novinárovi, „je mojím najobľúbenejším spomedzi mnohých tajomstiev, ktoré ležia na našich policiach. Je to veľmi vzácna kniha, vydaná v Paríži v roku 1732, no nielen to ju robí výnimočnou. Je unikátna, pretože v nej nájdete fascinujúcu záhadu, akýsi druh kódu. Komu patrila? Čo znamená ten kód? Ako sa k nej Nemci za vojny dostali? To sú otázky, ktoré ma stále prenasledujú.“

V očiach som pocítila slzy, ktoré v nich nemali čo hľadať. Nahnevaná na svoju precitlivenú reakciu i po toľkých rokoch, som si ich rýchlo utrela. „Aké to musí byť pekné,“ ticho som prehodila k podobizni Kühna, „byť prenasledovaný otázkami, a nie duchmi.“

„Ehm, pani Abramsová? Vy sa rozprávate s novinami?“ Z myšlienok na dávnu minulosť ma vytrhol hlas Jenny Fishovej, asistentky riaditeľa knižnice. Bola typom osoby, ktorá sa sťažovala na úplne všetko a ktorú očividne bavilo pri každej novej príležitosti neúnavne navrhovať, že by som už v blízkej budúcnosti mohla – vzhľadom na fakt, že som mala 86 rokov – pomýšľať na skorý odchod do dôchodku. Vždy si ma podozrievavo premeriavala, akoby proste nemohla uveriť, že by som tam vo svojom veku ešte chcela pracovať. Nerozumela tomu, čo znamená milovať knihy s takou vášňou, že by ste bez nich zahynuli, jednoducho prestali dýchať, prestali existovať. Pre mňa bolo, naopak, nepochopiteľné, prečo sa stala knihovníčkou ona.

„Áno, Jenny, rozprávam sa s nimi,“ odvetila som bez mihnutia oka.

„No možno by ste to nemali robiť pred návštevníkmi knižnice,“ povedala bez najmenšieho náznaku irónie. „Mohli by si pomyslieť, že ste senilná.“ Naozaj nemala nijaký zmysel pre humor.

„Ďakujem, Jenny. Tvoja rada je ako obyčajne veľmi nápomocná.“ Vážne prikývla. Očividne bolo úplne mimo jej chápania, že osoba, ktorá vyzerala ako ja – malá, striebrovlasá starénka –, bola schopná akéhokoľvek sarkazmu.

V ten deň som však nemala čas sa ňou zaoberať. Jediné, na čo som bola schopná myslieť, bola tá kniha. Kniha plná tajomstiev. Kniha, ktorú mi vzali, prv než som zistila, či v nej nájdem odpoveď, ktorú som tak zúfalo potrebovala. V tej chvíli, a to len pár hodín letu odo mňa, existoval muž, ktorý držal v rukách kľúč k odomknutiu všetkého.

„Odvážim sa?“ zamrmlala som nad obrázkom Otta Kühna. A vzápätí som si sama odpovedala na vlastnú otázku, skôr ako sa ma začali zmocňovať pochybnosti. „Musím. Dlhujem to tým deťom.“

„Pani Abramsová?“ opäť sa ozvala Jenny, osloviac ma priezviskom, hoci som ju aspoň tisíckrát žiadala, aby ma volala Eva. Presne tak, ako oslovovala krstnými menami všetky mladšie pracovníčky knižnice. Pre ňu som však nebola nič iné ako stará dáma. Žiaľ, s postupujúcim vekom sú naše požiadavky čoraz častejšie ignorované okolím.

„Áno, Jenny?“ Konečne som sa na ňu pozrela.

„Potrebovali by ste ísť domov?“ Podozrievala som ju, že sa tak pýta iba preto, lebo očakáva moje odmietnutie. „Možno aby ste sa trochu pozbierali,“ dodala, pričom sa mierne uskrnula, mysliac si, že mi ukázala svoju prevahu. Preto mi bolo veľkým potešením pozrieť sa jej priamo do očí, usmiať sa a povedať: „Áno, Jenny, ako vždy ti veľmi pekne ďakujem, myslím si, že presne to aj urobím.“ Rýchlo som schmatla noviny a ponáhľala som sa preč.

Hneď ako som prišla do svojho útulného bungalova, zapla som počítač. Áno, mala som svoj vlastný počítač. A áno, vedela som ho používať. Môj syn Ben mal nepekny zlovyk vyslovovať v mojej prítomnosti všetky počítačové termíny až iritujúco pomaly a dôrazne, napríklad *in-ternet* alebo *e-mai-ly*, ako keby bol pre mňa koncept moderných technológií nejakým príliš tvrdým orieškom. Nezálievala som mu to, práve naopak. Keď sa Ben narodil, ubehlo osem rokov od skončenia vojny a ja som už predtým navždy opustila nielen Francúzsko, ale i osobu, ktorou som bola kedysi. Syn ma preto odjakživa vnímal iba ako knihovníčku a ženu v domácnosti, občas zápoliacu so svojou nedokonalou angličtinou. Postupom času nadobudol dojem, že som trochu prostoduchá. Čo by si asi pomyslel, keby poznal pravdu?

Bola to moja chyba, že som mu ju nikdy nepovedala a nevyvrátila tak jeho predpoklady. Keď si však už zvyknete na pohodlný život v ochrannej ulite, je pomerne ťažké z nej vystúpiť a povedať: „Pozrite sa, toto som v skutočnosti ja.“

Možno som sa tiež bála, že Benov otec, môj manžel Louis, by ma opustil, keby si uvedomil, že som niekto iný než osoba, ktorú som chcela, aby vo mne videl. Tak či tak ma pred desiatimi rokmi opustil v dôsledku rakoviny pankreasu. A hoci mi jeho spoločnosť chýbala, občas som sa nemohla zbaviť dojmu, že by som sa bez nej zaobišla už oveľa skôr.

Prihlásila som sa na stránku leteckej spoločnosti Delta. Pravdepodobne to bolo skôr zo zvyku, keďže Louis ju kedysi hojne využíval na služobné cesty a letenka bola súčasťou vernostného programu pre pravidelných cestujúcich. Ceny boli síce premrštené, ale našťastie som mala odložené

celkom slušné úspory. Bolo tesne predpoludním – jedno lietadlo štartovalo o tri hodiny, druhé večer o 9.35, s medzipristátím ráno v Amsterdame a s doletom do Berlína o pol štvrtej poobede. Okamžite som klikla a zarezervovala som si druhý let. Vedomie, že do Berlína dorazím presne šesťdesiat rokov po tom, čo tam Nemci podpísali bezpodmienečnú kapituláciu, malo v sebe istú dávku poetiky.

Zachvela som sa, nevedno, či od strachu, alebo od vzrušenia. Musela som sa pobaliť, ale ešte predtým som mienila zavolať Benovi. Očakávala som, že to nepochopí, no verila som, že konečne nadišiel čas, aby sa dozvedel, že jeho matka v skutočnosti nie je tou osobou, akú poznal.